

SSk in SKGZ o bližnjih volitvah

V petek, 13. t.m., sta se v Trstu sestali delegaciji SSk in SKGZ, da bi preučili položaj slovenske manjšine v naši deželi v sedanjem kočljivem trenutku, ki sovpada s političnimi, deželnimi in upravnimi volitvami. SSk so zastopali predsednik deželnega sveta Dolhar, tržaški pokrajinski politični tajnik Harej in predsednik tržaškega sveta Rudolf, SKGZ pa predsednik Race, tajnik Udovič, član izvršnega sveta Samsa in predsednik goriškega teritorialnega odbora Primožič.

Dolhar je uvodoma ugotovil, da je SSk z zadovoljstvom sprejela na znanje besede, ki jih je predsednik Race izrekel v svojem pozdravnem posegu na deželnem kongresu SSk na Opčinah, ko je poudaril, da je izvolitev kandidata SSk v deželni svet uprašanje celotne manjšine. Nato je obrazložil razloge, zaradi katerih se je SSk ponovno odločila, da nastopi tudi na političnih volitvah s samostojno kandidatno listo. Gre predvsem za zvestobo do volilcev, obenem pa tudi za javni protest slovenskega prebivalstva proti zavlačevanju rimskega parlamenta pri uresničevanju ustavnih in mednarodnih obvez glede izglasovanja globalnega zaščitnega zakona. Nadalje je poudaril, da SSk potrjuje svojo pripravljenost do sodelovanja z ostalimi partnerji v okviru enotne slovenske delegacije, čeprav meni, da tovrstna oblika sodelovanja ne zadošča potrebam, ker gre zgolj za priložnostni organ, medtem ko bi bilo nujno, da bi našli skupno pot vsaj pri bistvenih uprašanjih, ki zadevajo celotno slovensko javnost.

Prav pri tej točki — je dejal predsednik SKGZ Race — je v zadnjem času prišlo do različnih pogledov in poudaril nujnost, da se ne ruši enotnost, ki je bila dosežena. Poudaril je še, da podpora kandidatom v razne svete ne more biti zgolj dolžnost manjšinskih organizacij. Zato so nujni trajni korektni odnosi in ustrezne obveze. Zavzel se je za tesnejšo izmenjavo informacij in pogostejše sestanke za poglobitev pogledov do bistvenih problemov, ki zadevajo našo manjšino. Poudaril je tudi prvenstveno vlogo obeh organizacij pri skrbi za obstoj in razvoj Slovencev v Italiji. Spomnil pa je, da SKGZ povezuje tudi Slovence, ki so v italijanskih strankah in da išče stike z vsemi političnimi silami, ki so pripravljene podpreti slovenske zahteve.

V razpravo so posegli tudi ostali člani obeh delegacij in poglobili z raznih pogledov skupno težnjo po najširši volilni afirmaciji slovenskih kandidatov.

Začetek konca Liste?

Odstop tržaškega župana Cecovinija, njegova kandidatura za Listo za Trst na bližnjih državnozborskih volitvah, kandidatura poslanke Gruber Benco na listi socialistične stranke in spori okrog imena novega tržaškega župana bi morali, po zdravi pameti, imeti za posledico znaten osip glasov Liste za Trst na političnih in deželnih volitvah, ki bodo 26. in 27. junija. Lista za Trst, ki je začela nastajati kmalu po podpisu osimskega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo in ki ji je v bistvu botroval protest znatnih plasti italijanskega tržaškega prebivalstva zoper »kapitulacijo Rima pred Beogradom«, se je na začetku volilne kampanje za državnozborske volitve očitno začela razkrajati kot politična grupacija, saj mora pomeniti že odstop Cecovinija v očeh marsikaterega privrženca liste izdajstvo, ker je kratkomalo čez noč pustil na cedilu svoje volivce in volivke, s čimer je jasno pokazal, da mu je bolj pri srcu stolček v rimskem parlamentu kot opravljanje nelahkih županskih dolžnosti v takem mestu, kot je Trst. Ločitev poslanke Gruber Benco od Liste za Trst pa gotovo ne more biti brez posledic za to gibanje, saj ne smemo pozabiti, da je prav Gruber Benco skupno s še nekaterimi tovariši iz vrst socialistične stranke dala pred leti pobudo za rojstvo tega protestniškega gibanja.

Po zdravi pameti bi torej zadnje dogajanje v samih vrhovih Liste za Trst moralo pomeniti začetek konca tega političnega gibanja in postopno vračanje v redno politično življenje. Odstop župana Cecovinija, ki ga nekateri upravičeno označujejo za pravi pravcati beg, saj se ni niti poslovil od občinskih svetovalcev, jasno dokazuje, da je Lista za Trst dejansko doživela politični bankrot, saj ni dosegla niti enega od zastavljenih ciljev (proste industrijske cone na Krasu že tako ne bi ustanovili, tudi če ne bi bilo Liste), nasprotno je celo še poslabšala položaj v Trstu, ki zaradi Liste nima ne trdne in učinkovite občinske ne pokrajinske uprave. Ne smemo dalje pozabiti na škodo, ki je v mestu nastala, ker se je ustavil proces demokratizacije, oziroma so izostala prizadevanja za ustvarjanje vzdušja narodne strpnosti, kar je pogoj za mirno sožitje in sodelovanje med obema narodnima komponentama v mestu in njegovi pokrajini.

Kot smo omenili, bo poslanka Gruber Benco kandidirala na listi socialistične stranke v obeh tržaških volilnih okrožjih za senat in bo baje druga na listi za poslansko zbornico. Socialistična stranka, ki sama nikakor nima možnosti, da na Tržaškem izvoli poslanca oziroma senatorja, dalje na 2. strani ■

V Ženevi so se obnovila pogajanja

V Ženevi so se 17. t.m. obnovila pogajanja med Združenimi državami in Sovjetsko zvezo o vprašanju tako imenovanih evroraket. Pogajanja so se začela 30. novembra 1981 in so bila zadnjič prekinjena konec letošnjega marca. Do zdaj so pogovori obtičali na mrtvi točki, saj ni bil dosežen noben pozitiven korak, kar zadeva zmanjšanje jadranskega orožja na srednji domot v Evropi.

Predstavniki Sovjetske zveze Kvitsinski je v soboto izjavil, da so pogajanja bila do zdaj neuspešna, ker so predstavniki Združenih držav vztrajali pri tako imenovani »ničelni« opaciji, to je pri zahtevi, naj se odpravijo vse jadranske rakete tako v Zahodni kot v Zahodni Evropi. Sovjetska zveza odklanja tudi drugi predlog Združenih držav, naj obe prizadeti strani po natančnem ključu zmanjšata število jadranskih raket.

Združene države pa vztrajajo na stališču, da je treba doseči ravnovesje, kar zadeva jadrsko oborožitev v Evropi, tega ravnovesja pa zdaj ni, ker so Sovjeti namestili v Vzhodni Evropi veliko število

novih jadrskih raket. Zato Združene države vztrajajo, naj Atlantska zveza prične nameščati nove jadranske rakete, da se doseže ravnovesje.

Sovjetska zveza zagovarja tudi stališče, da je treba pri obravnavanju jadranskega potenciala Atlantske zveze upoštevati tudi britanske in francoske jadranske rakete, ki so vse uperjene proti Vzhodu. Pariz in London pa takšno modrovanje odklanjata in trdita, da gre za strateško orožje, ki je namenjeno obrambi Francije oziroma Velike Britanije.

Kar zadeva sklep Atlantske zveze, naj se na ozemlju Zahodne Evrope namesti skupno 652 novih raket, je treba omeniti, kako so znotraj zahodnonemške socialdemokratske stranke večja odpor proti nameščanju novih jadrskih raket na srednji domot v Zahodni Nemčiji. Nekateri listi celo pišejo, kako manjšina v tej stranki sme upravičeno upati, da bo prevladala na izrednem strankinem kongresu, ki bo v letošnjem novembru, in na katerem bodo zavzeli dokončno stališče do tega kočljivega vprašanja.

RADIO TRST A

NEDELJA, 22. maja, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Kme-
lijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Ro-
janu; 10.30 Mladinski oder: »Ptice nočnega vrta«;
11.15 Nabožna glasba; 11.45 Vera in naš čas; 12.00
Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 12.30 Gla-
sba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po že-
ljah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon;
14.40 Beneški kabaret — Sport in glasba ter pre-
nos iz naših kulturnih prireditev; 19.00 Poročila.

PONEDELJEK, 23. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20
Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Trst
in zaledje; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska;
10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30
Beležka; 12.00 Zvezde o nas; 13.00 Poročila; 13.20
Gospodarska problematika; 14.00 Kratka poročila;
14.10 Roman v nadaljevanjih: Mihail Solohov: »Tih
Don«; 14.30 Glasbene skice; 14.55 Naš jezik; 15.00
Veselo športno popoldne; 17.00 Kratka poročila in
kulturna kronika; 17.10 Letošnja revija »Primorska
poje«; Šempas 15. aprila; 18.00 Niko Kuret: »Kaj
in kako verujemo«; 19.00 Poročila.

TOREK, 24. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro
jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Bratje in
sestre, na zdari!; 10.00 Kratka poročila in pregled
tiska; 10.10 Oddaja za otroški vrtec; 10.20 S kon-
certnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka;
13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Krat-
ka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Ivan Pre-
gelj: »Tolminci«; 14.30 Ropotuljica; 16.35 Instru-
mentalni solisti; 17.00 Kratka poročila in kulturna
kronika; 17.10 Letošnja revija »Primorska poje«;
Šempas 15. aprila; 18.00 Slovenska poetična dra-
ma: Veno Taufer: »Prometej« ali »Tema v zenici
sonca«; 19.00 Poročila.

SREDA, 25. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro
jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Sprehodi
po tržaških predmestjih; 10.00 Kratka poročila in
pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega re-
pertoarja; 11.00 Oddaja za prvo stopnjo osnovne
šole; 11.30 Beležka; 12.00 Pod Matajurjan, posebnosti
in omika Nadiških dolin; 12.30 Deželni zbori
na reviji »Primorska poje«; 13.00 Poročila; 13.20
Pogovori o samoupravljanju; 14.00 Kratka poročila;
14.10 Roman v nadaljevanjih: Ivan Pregelj: »Tolmin-
ci«; 14.30 Evergreeni; 14.55 Naš jezik; 16.35 Instru-
mentalni solisti; 17.00 Kratka poročila in kulturna
kronika; 17.1 Omladi izvajalci; 18.00 Na goriškem
valu; 19.00 Poročila.

ČETRTEK, 26. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Do-
bro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Ivan
Trinko ob 120-letnici rojstva; 10.00 Kratka poročila
in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega
repertoarja; 11.00 Oddaja za drugo stopnjo osnov-
ne šole; 11.30 Beležka; 12.30 Deželni zbori na le-
tošnji reviji »Primorska poje«; 13.20 Poročila; 13.20
Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Ro-
man v nadaljevanjih: Ivan Pregelj: »Tolminci«; 14.30
Otrošk ikotiček: »Sem in tja skozi čas«; 17.00 Krat-
ka poročila in kulturna kronika; 17.10 Violončelist
Ciril Škerjanec in pianist Aci Bertonec v Kultur-
nem domu v Trstu; 18.00 Četrtekova srečanja; 19.00
Poročila.

PETEK, 27. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro
jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka
poročila in pregled tiska; 11.00 Oddaja za srednjo
šolo; 11.30 Beležka; 12.00 Ena bolha me grize;
13.00 Poročila; 13.20 Naša gruda; 14.00 Kratka po-
ročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Ivan Pregelj:
»Tolminci«; 14.55 Naš jezik; 15.00 Od ekrana do
ekrana; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika;
17.10 Mi in glasba: »Naša pesem 1982«; 18.00 Kul-
turni dogodki; 18.40 Imena naših vasi; 19.00 Po-
ročila.

SOBOTA, 28. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro
jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 9.00 Alpinizem:
liki, dosežki, vrednote doma in v svetu; 10.00 Krat-
ka poročila in pregled tiska; 10.10 Simfončni orke-
ster Radiotelevizije Ljubljana; 11.30 Beležka; 12.00
»Glas od Režije«; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po
željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v na-
daljevanjih: Ivan Pregelj: »Tolminci«; 14.30 Otroški
kotiček: »Leteči zmaj«; 16.30 Protagonisti jugoslo-
vanskega popevkarstva sveta; 17.00 Kratka poro-
čila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00
Pod starozaveznimi šotori: Radijska igra; 19.00 Po-
ročila.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na
sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni
urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart.
Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Sporazum med Izraelom in Libanonom prvi korak na poti do miru?

V torek, 17. t.m., so v Libanonu in v
Izraelu slovesno podpisali dogovor med
obema državama, ki zadeva umik izrael-
skih čet in dejansko predstavlja prenehanje
vojnega stanja med državama, ki je
trajalo že 35 let.

Namestnik ameriškega zunanjega mi-
nistra Veljotes je sporočil, da se bo posebni
ameriški odposlanec Habbib vrnil še
pred iztekom tedna na Bližnji vzhod, da
bi skušal doseči umik sirskih in palestin-
skih čet iz Libanona. Veljotes je jasno po-
vedal, da Izrael ni obvezan na umik čet,
dokler se ne umaknejo tudi sirske in pa-
lestinske sile z libanonskega ozemlja. Na-

mestnik ameriškega zunanjega ministra je
označil dogovor med Izraelom in Libano-
nom kot prvi odločilni korak za poveča-
nje stabilnosti na Bližnjem vzhodu.

Libanonski predsednik Gemayel je iz-
razil upanje, da bodo stalni libanonski sti-
ki na najvišji ravni s sirskega oblasti la-
hko dovedli do hitrih rezultatov. Sirijo je
pozval, naj z umikom svojih čet odvzame
Izraelu pretvezo za nadaljnjo vojaško pri-
sotnost v Libanonu.

Sirija in Palestinci vztrajajo pri odloč-
nem zavračanju dogovora med Libanonom
in Izraelom in ga označujejo kot kapitu-
lacijo.

Znatne kritike do dogovora prihajajo
tudi iz Izraela. Opozicijski in neodvisni li-
sti očitajo vladi, da sporazum ne zadovo-
ljuje izraelskih interesov, in poudarjajo,
da so se pogajanja odvijala kar 142 dni.
Izraelska invazija Libanona pa je doslej
terjala pri Izraelcih 483 smrtnih žrtev med
vojaki in civilisti in skoro 2.700 ranjen-
cev. Časnik Yedioth Aharonot piše, da do-
govor nima nobene vrednosti, dokler ga
Sirija zavrača, četudi je osrednji uspeh
izolacija Sirije in Organizacije za osvobo-
ditev Palestine v arabskem svetu. Kar je
bilo doseženega, pa ne opravičuje naših
izgub in napak naših voditeljev pri vodenju
vojne in pogajanj. List Maariv očita
Združenim državam Amerike, da se poslu-
žujejo Izraela za določitev nove rdeče črte
v Libanonu za razmejitev vplivnega po-
dročja s Sovjetsko zvezo. Dnevnik Haa-
retz postavlja v dvom varnostna določila
dogovora. Nekdanji ameriški zunanji mi-
nister Haig meni, da je nevarnost nove
vojne večja kot pred letom dni, če bo Si-
rija še dalje odklanjala umik.

Medtem se zdi, da se nadaljujejo trenja
med palestinskimi gverilci v dolini Be-
kaa, saj je Arafat že tretjič v tednu dni
obiskal tamkajšnje palestinske postojanke.

—0—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU

Alojz Rebula:

HRIBI, POKRIJTE NAS

farsa v treh dejanjih — dveh delih

Režija: Jože Babič

KRSTNA UPRIZORITEV

V nedeljo, 22. maja 1983 ob 17. uri v Katoliškem
domu v Gorici.

Začetek konca Liste?

■ nadaljevanje s 1. strani

ja, je očitno sprejela v svoje vrste poslan-
ko Gruber Benco, ker računa, da se bo
kot stranka okrepila in napredovala zla-
sti na volitvah za deželni svet. Vodstvu
te stranke očitno ni mar, če je poslanka
Gruber Benco še pred dnevi napadala in
grajala politične tsranke, ki jim je očita-
la, da imajo največjo mero odgovornosti,
če je Trst v vsakem pogledu nevarno na-
zadoval. Vodstvo stranke je poslanko spre-
jelo na svojo listo, ne da bi od nje prej
zahtevalo, naj vsaj naredi samokritiko,
kar zadeva tako važno vprašanje, kot je
obstoj pluralističnega strankarskega si-
stema. Voditelji socialistične stranke v
Trstu so očitno prepričani, da so tržaški
volivci in volivke v političnem pogledu
povsem neuki in da jim lahko brez poseb-
ne škode ponujajo kakršnokoli blago.

Poglavje zase je seveda, kakšno bo
ravnanje tistih Slovencev, ki so včlanjeni
v to stranko, katere novi veljak Carbone
se celo hvali s kandidaturo poslanke Gru-
ber Benco, češ da je v poslanski zbornici
vložila zakonski predlog za zaščito sloven-
ske manjšine, a je ob tej priložnosti za-
molčal dejstvo, da je poslanka svoj pred-
log tudi umaknila, ko so od nje to zahtev-
vali njeni »prijatelji« iz vodstva Liste za
Trst. Kakšno zaupanje morejo imeti pri-
padniki slovenske manjšine v take pred-
stavnike? Odgovor prepuščamo bralcem.

Američani so še vedno optimisti

Ameriški veleposlanik v Rimu Rabb je
na tiskovni konferenci izrazil optimizem
ameriške vlade za potek in rezultate vrha
sedmerice industrijsko najbolj razvitih drž-
jav z zahodnega sveta, ki bo v Williams-
burgu od 28. do 30. maja. Poudaril je, da
bo posvet neformalnega značaja. Združe-
ne države Amerike so že na poti ponovne
gospodarskega zagona in menijo, da se
bo vpliv pozitivnega odvijanja gospodar-
skih smernic v Združenih državah Ameri-
ke razširil tudi na ostale države.

V četrtem tromesečju letos se je stop-
nja gospodarske rasti v Ameriki povečala
za 4,7% v primerjavi z istim obdobjem la-

ni. Industrijska proizvodnja se je poveča-
la za 2,1%, dolar se je še okrepil, inflacij-
sko stopnjo pa so v Združenih državah
Amerike zadržali pod 4%. Rabb je dejal,
da izvedenci menijo, da se bodo pozitivni
znaki pokazali v Italiji v obdobju devetih
mesecev do enega leta v rastijo industrij-
ske proizvodnje od enega do dveh odstot-
kov. Osrednja točka razgovorov na gospo-
darskem vrhu bo usklajevanje gospodar-
skih politik in boj proti inflaciji. Veliko
pozornost bodo posvetili odpravi carinskih
ovir pri trgovinskih izmenjavah in go-
spodarskim odnosom med Vzhodom in Za-
hodom.

Ali je mogoča samoukinitvev demokracije?

V svoji najnovejši knjigi *Cesarju in Bogu* (A Cesare e a Dio, Rizzoli, Milan 1983) italijanski modroslovec Emanuele Severino med drugim objavlja vrsto krajših razmišljanj o naravi zahodnih demokracij, ki jih je že pred dvema letoma priobčil milanski dnevnik *Corriere della Sera* in ki so že tisti čas izzvala polemične odgovore tudi vidnih italijanskih politikov.

Eno izmed vprašanj, o katerih razmišlja Severino, je vprašanje, ali je mogoča samoukinitvev tistih političnih tvorb, ki jim pravimo »zahodne demokracije«. Očitno italijanskega misleca ne zanima, če je mogoče na katerikoli način zrušiti te politične tvorbe. Odgovor bi seveda bil sila preprost. Njegovo spraševanje je nekoliko subtilnejše. Sprašuje se namreč, ali je mogoče zahodne demokracije ukiniti takorekoč na demokratičen način, se pravi ob spoštovanju temeljnih načel, na katerih so zgrajene.

Severinovo vprašanje ni tako jalovo akademsko, kot se morebiti kaže na prvi pogled. Ni težko namreč ugotoviti, da načena na načelen in abstrakten način vprašanja, ki so se že pojavila in se še pojavljajo v zgodovinsko zelo otipljivih oblikah. Tako so se zgodovinarji in razni politični misleci že spraševali, kako je mogoče, da sta se Mussolini in Hitler povzpela na oblast preko parlamenta takorekoč z namenom, da ga potem ukineta. Ali sta potemtakem osvojila oblast na demokratičen način? Ali nista pravzaprav demokratično ukinila demokracijo? Za ponazoritev problematike, ki jo obravnava Severino, pa ni potrebno segati samo po zgodovinskem spominu. V sedanji italijanski politični stvarnosti se, kot znano, nekateri že sprašujejo, kaj bi se zgodilo, če bi se preko volilnega uspeha povzpela na oblast politična stranka, v katere demokratičnost dvomijo.

Severino zagovarja stališče, da je zahodnim demokracijam lastna možnost samoukinitvev. Takole razmišlja. Najosnovnejše načelo, na katerem so te politične tvorbe zgrajene, je načelo odločanja v

skladu z voljo večine. Volji večine je treba v zadnji inštanci podrediti vsako politično odločitev. Toda ena mogočih odločitev večine je, naj se ukine načelo odločanja v skladu z voljo večine. Torej ukinitvev demokracije je mogoča ob spoštovanju osnovnega načela same demokracije.

V svoji knjigi Emanuele Severino objavlja tudi nekatere odgovore, ki jih je izzvalo njegovo pisanje v *Corriere della Sera*. Tajnik italijanske liberalne stranke Valerio Zanone je npr. pripomnil, da pravilna raba demokratične metode izključuje ukinitvev demokracije, tako kot pravilna raba noža izključuje ranjenje tistega, ki nož uporablja. V socialističnem glasilu *Avanti!* pa je neki (anonimni?) pisec opozoril, da v zahodnih demokracijah politična večina ne more odločati o čisto vseh vprašanjih in predvsem ne o vprašanju, ali naj se ukine pravilo, ki določa, da je treba politične odločitve sprejemati v skladu z voljo večine.

V svojem komentarju k omenjenim ugovorom Emanuele Severino poudarja, da demokratična določitev pravil demokracije nujno sloni na načelu odločanja v skladu z voljo večine in da ima zatorej v demokraciji večina zmeraj zadnjo besedo. Če pa ima večina res zadnjo besedo, ni mogoče resno ugovarjati možnosti, da se

večina demokratično izreče za ukinitvev demokratičnih pravil.

Severinovo sklepanje je nedvomno logično brezhibno. Nobenega protislovja ne more biti v tem, če se nekdo odloči, da ne bo odločal. Zelo vprašljivo pa je, ali italijanski mislec sklepa iz pravilnih premis. Mar je res najosnovnejše načelo demokracije načelo odločanja v skladu z voljo večine? Miselná prodornost, ki sicer večkrat odlikuje tega filozofa, je ob tem vprašanju presenetljivo kratkovidna. Na dlani je namreč, da načelo odločanja v skladu z voljo večine ni samozadostno. Nujno predpostavlja neko drugo načelo, ki omogoča tvorjenje političnih večin — in torej tudi manjšin. To pa je načelo političnega pluralizma, ki je tudi dejansko priznано kot najosnovnejše načelo zahodnih demokracij.

Izhajajoč iz te ugotovitve pa se kajpak lahko na novo vprašamo, ali je res mogoča samoukinitvev zahodnih demokracij. Odgovor je v tem primeru čisto nasproten od onega, do katerega prihaja Severino. Res je, da ni nobenega protislovja v tem, da neka večina ukine načelo odločanja v skladu z voljo večine. Prav gotovo pa bi bilo protislovno ukinjanje političnega pluralizma v skladu z načelom samega političnega pluralizma. Logično nemogoče je namreč, da bi bilo ukinjanje resničnega pluralizma še vedno resnično pluralistično. Ukinjanje demokracije, pa naj si bo v skladu z voljo večine ali manjšine, je torej nujno nedemokratično.

nj

Seminar za zamejske pravnike v Novem mestu

Od 12. do 14. maja je bil v Novem mestu seminar za zamejske pravnike, ki ga je priredila Zveza društev pravnikov v gospodarstvu Slovenije. Udeležili so se ga pravniki in študenti prava iz Tržaške, Goriške in Koroške. Iz naših krajev je seminarju sledilo trinajst udeležencev.

Uvodno predavanje je imela Vida Tomšič, predsednica družbenega sveta za mednarodne odnose, ki se je zaustavila predvsem pri jugoslovanski gospodarski politiki, ki naj bi po njenem mnenju težila k večjemu opiranju na lastne sile in k povežovanju med deželami v razvoju.

Prof. dr. Stojan Cigoj je nazorno orisal jugoslovanski obligacijski sistem in ga primerjal z italijanskim in avstrijskim. Med drugim se je zaustavil tudi pri odškodninskem pravu, s katerim se odvtniki večkrat srečujejo pri reševanju odškodnine za cestne nesreče.

O višjih oblikah gospodarskega sodelovanja s tujino je predaval član Gospodarske zbornice Slovenije Tomo Vojnovič. Slednji je razčlenil predvsem problem vlaganja tujega kapitala v Jugoslaviji. Obmejno gospodarsko sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo ter med Avstrijo in Jugoslavijo sta orisala dr. Boris Zidarič in Slavko Beznik. Prvi je prikazal tržaški in goriški sporazum v obmejni blagovni menjavi, zaustavil pa se je tudi pri industrijski coni, ki jo predvidevajo osimski sporazumi. Med Avstrijo in Jugoslavijo pa

ni takih sporazumov in je gospodarsko sodelovanje med obema urejeno samo s sporazumi med gospodarskimi zbornicami Jugoslavije in avstrijskimi deželami.

Ravnatelj Inštituta za narodnostna vprašanja mag. Silvo Devetak je prikazal pravno zaščito narodnih skupin v Jugoslaviji. O problemih slovenske manjšine v Avstriji in Italiji sta spregovorila dr. Matevž Grilc in dr. Franc Škerlj.

Zanimivo je bilo tudi predavanje dr. Rudija Kyovskega o pravni zaščiti delavca v SFRJ. Naj omenimo, da sodeluje prof. Kyovsky že več let z Inštitutom za delovno pravo na tržaški pravni fakulteti.

Zadnje je bilo na vrsti predavanje prof. dr. Miroslava Geč Korošec o pravni ureditvi družinskih razmerij v Jugoslaviji. Prof. Korošec je nazorno podala tudi primerjavo z družinskim pravom Italije in Avstrije.

Program seminarja je bil izredno raznolik in zanimiv, pomanjkljivost tega srečanja pa je bila morda v tem, da je primanjkovalo časa za diskusijo, ker je bil program seminarja prenatrpan.

Na koncu bi omenili še to, da so si nekateri udeleženci ogledali tudi kartuzijo Pleterje in muzej NOB v Novem mestu. Prijeten je bil tudi obisk značilne dolenske zidanice, kjer so organizatorji seminarja pravnike izvrstno pogostili.

A. L.

SOVJETSKA OFENZIVA

Vse kaže, da se je pričela pričakovana sovjetska pomladanska ofenziva v Afganistanu. Sovjetska letala so pričela bombardirati področje SOMALI severno od afganske prestolnice. Obseg tovrstnih operacij je razviden tudi iz velikega bega civilnega prebivalstva v Kabul. Obenem pa to nakazuje, da so sovjetski generali spremeniili dosedanjo taktiko proti afganskim gverilcem. Politiko požgane zemlje so namreč nadomestili z masovnim bombardiranjem civilnih središč, kot se je to že dogodilo v Heratu, kjer je bilo prejšnji mesec tri tisoč civilnih žrtev med bombardiranjem. Kljub temu pa se zdi, da položaj v tem mestu še vedno ni popolnoma pod nadzorstvom, če so te dni sporočili, da so sovjetsko posadko okrepili z 11 tisoč vojaki, tako da je sedaj tam nastanjena kar cela divizija.

Izlet Slovenske skupnosti iz Devina-Nabrežine na Ohrid

Devinsko-nabrežinska sekcija SSK se je letos odločila, da bo na tradicionalnem spomladanskem izletu obiskala najjužnejšo in eno najlepših jugoslovanskih republik, to je Makedonijo.

Že ko se je razvedelo, da bo ta izlet nekaj posebnega, saj je bil predviden let do Ohrida in nazaj, se je pokazalo izredno zanimanje pri običajnih gostih naših prirediteljev, tako da je bilo že prvi dan vpisa popolnoma zasedenih 40 razpoložljivih mest. Zaman so se organizatorji trudili, da bi dobili še kako prosto mesto in tako zadovoljili vse, ki so si želeli na pot.

Tako se je 40 srečnih izletnikov prjšnji petek odpravilo na pot. Avtobus pod-

jetja Kompas nas je čakal v Sežani in nas popeljal do letališča Brnik, kjer nam je prijazni vođač Kompara razdelil letalske vozovnice in novincem dal zadnja priročila za vkrcanje na lepi DC9 družbe Inex Adria. Polet sam je bil posebno zabaven za »izkušene letalce«, ki so delili nasvete novincem. Na letalu smo se spoznali z ostalimi udeleženci izleta iz Nove Gorice in Prekmurja, s katerimi smo se večkrat srečali med potovanjem in to priliko smo vsakokrat izkoristili, da si nazdravimo z odličnim makedonskim vinom, rakijo, mastiko in še kako podobno »ležjo« pijačo.

Že prvi večer je bila v prelepem hotelu Biser, kjer je bila nastanjena naša skupina, organizirana zabava ob lepi domači glasbi in najpridnejši so se kar hitro udomačili s tremi koraki naprej ter enim nazaj t.j. z makedonskim kolom. Drugi dan smo si z vođačem ogledali Ohrid in se seznanili z njegovo bogato zgodovino, ki je dosegla največji sloves pod kraljem Samuelom konec 10. stoletja, ko je Ohrid bil glavno mesto velike makedonske države, ki se je razprostirala od Črnega pa do Jadranskega in Egejskega morja. Pod njegovo vladjo se je mesto izredno razvilo in smo lahko še občudovali razvaline njegovega velikega gradu ter prelepe cerkve z bogatimi ikonami. Popoldne smo z ladjo odpluli proti Sv. Nau, ki je na skrajnem jugu ohridskega jezera ob sami albanski meji. Tako smo lahko z jezera občudovali prelepo obalo

in se vsaj s pogledom seznanili z albansko demokracijo, saj je tam obmejni pas širok 12 km in je tja domačinom prepovedan vstop.

V nedeljo nas je prijazna Mojca — slovenski Kompasov vođač — kar zgodaj vrgla s postelje, saj nas je že čakal avtobus, da nas popelje po panoramski novi cesti preko planine Galičica (1600 m) do Prespanskega jezera. Vožnja je bila res čudovita. Od turistično precej izkoriščenega Ohridskega jezera smo se bližali Prespanskemu, ki je nacionalni park in je v glavnem še povsem divje. Na prelazu med obema jezeroma smo se ustavili, da smo ju lahko z vrha občudovali in primerjali njuni lepoti. Vožnja nas je nato vodila v Bitolo, kjer so si ljubitelji antike lahko ogledali antično Heracleo, ki tu-

dalje na 6. strani ■

—o—

ŠTEVILO TRŽAŠKEGA PREBIVALSTVA NEZADRŽNO PADA

Število tržaškega prebivalstva še vedno pada. Po uradnih podatkih je konec marca imelo v Trstu stalno bivališče 248 tisoč 294 prebivalcev, to je 3 tisoč manj kot lani. Celotna tržaška pokrajina je imela, prav tako konec marca, 279 tisoč 402 prebivalca in tudi v pokrajinskem okviru lahko zabeležimo padec prebivalstva. V enem letu je število padlo približno za tisoč enot.

Zaposlenih je bilo 88 tisoč 216 ljudi ali 4% manj kot v istem razdobju lani. Vzporedno s tem se je močno povečalo število oseb, ki so vpisane v sezname za delovno namestitve. Porast znaša skoro 26%, na seznamu pa je 6 tisoč 600 oseb.

GOSTOVANJE SLOVENSkih SREDNJEŠOLCEV IZ TRSTA V LJUBLJANI

V okviru kulturnega tedna ljubljanskih srednjih šol je bilo 16. t.m. zvečer v okrogli dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani gostovanje dijakov slovenskih višjih srednjih šol iz Trsta. Nastopajočih in spremljevalcev z liceja Prešeren, trgovskega zavoda Zois, učiteljskega Slomšek in strokovne šole Štefan je bilo skupno 130.

Pripravili so zelo lep nastop. Učiteljske če je prikazalo Beneško Slovenijo v pesmi

Društvo naravoslovcev in tehnikov Tone Penko vabi na

Večer NARAVOSLOVNIH FILMOV

Filme bo prikazal Rado Smerdu, samostojni svetovalec pri Republiškem zavodu za varstvo naravne in kulturne dediščine Ljubljana, v petek, 27. maja, v Gregorčičevi dvorani, v ul. sv. Frančiška 20.

Začetek ob 20.30.

in plesu. Nastopila je tudi domača ustvarjalka Palettijeva. Strokovna šola se je predstavila s kantavtorjem Ivom Tulom. Licej Prešeren pa je pripravil več točk. Tako je nastopil kitarist Marko Feri, igrala je pianistka Vesna Cupin, predstavila pa sta se tudi narodni in rock-ansambel. Za ljubljanski nastop so tudi sestavili šolski pevski zbor, ki ga je vodil Stojan Kuret. Tržaški višješolci so ponesli v Ljubljano tudi obširno ciklostilirano publikacijo z literarnimi prispevki.

Tržaške študente pa je žal razočarala udeležba ljubljanske publike, ki je bila nerazumljivo nizka.

Počastitev spomina Lina Legiša v DSI

Društvo slovenskih izobražencev v Trstu se je ob koncu letošnje sezone poklonilo spomenu literarnega zgodovinarja prof. Lina Legiša s predstavitvijo knjige »V preizkušnji«, ki je izšla pri Slovenski matici v Ljubljani po avtorjevi smrti. Podpredsednik Slovenske matice dr. Frančišek Smerdu je uvodoma spomnil, da je pokojni prof. Lino Legiša več kot četrto stoletja sodeloval pri medicinski sekciji terminološke komisije pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti.

Prof. Janez Rotar, ki je za knjigo »V preizkušnji« napisal spremni esej, pa je spomnil, da mu je bilo to delo v veliko zadovoljstvo, saj je bil Lino Legiša nekoč njegov profesor v srednji šoli, kjer je dijakom zelo sproščeno in moderno odkrival značilnosti besedne umetnosti. Pristavil je, da se je z veseljem odzval vabilu

Društva izobražencev, saj je v Trstu lahko govoril pred mnogo večjim številom obiskovalcev kot pa v Ljubljani, kjer je pri takih pobudah odzivnost zelo skromna. Kar zadeva samo Legišovo literarno-zgodovinsko in umetniško ustvarjalnost, je poudaril predavatelj, da je tesno povezana s tržaškim prostorom, s Krasom in da se seveda na ta način včlenjuje v celotno slovensko kulturno in literarno znanost. Njegov delež v slovenski literarni zgodovini je nenadomestljiv. Zaustavil se je še posebej pri obsežni Legiševi študiji o književnosti med obema vojnama, ki je izšla v monumentalni zbirki »Zgodovina slovenskega slovstva« pri Slovenski matici. Ta študija je nastala na osnovi njegovih kritik, ko je med obema vojnama spremljal tekočo literarno žetev in ob tem uveljavljal svoj izredni smisel za besedno umetnost, za njene vrednote, predvsem estetske in humanistične.

Veliko tega je zbrano v knjigi »V preizkušnji«, ki je pomembna tudi zaradi literarnega deleža, izpovedi, povezanih z osebno usodo med prvo svetovno vojno, po njej, ko je odhajal na študij v Ljubljano, in zlasti tudi težka leta med drugo svetovno vojno z internacijo v nacističnem koncentracijskem taborišču v Dachau.

Ob drugi obletnici smrti

Eme Colja Tomažič

se je hvaležno spominjajo svojci.

Trst, 20.5.1981 — 20.5.1983

Poimenovanje osnovne šole v Rupi po Ivanu Preglju

Od nedelje, 15. maja, osnovna šola v Rupi nosi ime Ivana Preglja. Slovesnost poimenovanja je bila v dopoldanskih urah, ko se je pred rupenskim šolskim poslopjem zbrala velika množica domačinov, učencev, učiteljev, staršev in gostov ter predstavnikov šolskih oblasti in kulturnih organizacij. Med gosti je bilo opaziti slovenske literarne ustvarjalce Bratka Krefta, Toneta Pavčka, Cirila Zlobca, Saša Vugo, številno je bilo zastopstvo z ljubljanske filozofske fakultete in Akademije znanosti in umetnosti. Prisotna je bila hči Ivana Preglja, ki je odkrila doprsni kip pisatelja; kip, ki ga je izdelal Negovan Nemeč, je poklonila sovodenjska občinska uprava.

Slovesnost se je začela z blagoslovitvijo doprsnega kipa, ki jo je opravil domači župnik prof. Drago Butkovič. Zatem se je pričel kulturni program, katerega točke je povezovala gospa Marija Žgavec.

NOVA DRUŽINA V ŠTMAVRU

V soboto, 14. maja sta v cerkvi na Sv. gori začela skupno življenjsko pot Marija Kosmač in Silvan Radinja. Nevesta je doma iz kraja Jazne nad Škofjo Loko, ženin pa iz Štmavra. Tu ima lepo kmetijo, ki jo je v zadnjih letih uredil in moderniziral. Silvan je neutruden delavec tudi na kulturnem področju. Od ustanovitve je član okteta Planika, ki še danes od časa do časa kje nastopi in poje, Silvan je član moškega zbora iz Štmavra in moškega zbora Mirko Filej iz Gorice. Poleg te aktivne prisotnosti v našem prosvetnem življenju vedno sledi dogajanju tudi na drugih področjih; je aktiven član Slovenske skupnosti in je že od leta 1975, to je od ustanovitve, svetovalec v rajonskem svetu v Pevmi. Preteklo soboto se je poročil, najprej po civilnem obredu v kromberškem gradu, nato pa v svetogorski cer-

MIRENSKI GRAD

nedelja, 29. maja 1983

Ob 17. uri koncert komornega zbora

ANTON FOERSTER iz Ljubljane

Ob 16. uri zbor sodeluje pri sv. maši

Dirigent: Jože Trošt

kvi. Med obredom je pel oktet Planika, pri orglah je spremljal prof. Gabrijel Devetak. Člani okteta in prijatelji želijo novoporočencema, da bi živela v sreči in zadovoljstvu; voščilom se pridružuje Novi list.

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU

PRODUKCIJA BALETNE ŠOLE

STUDIJSKI PRIKAZ

L. Boccherini: MENUET

G. Rossini: ULICA SANJ

V soboto, 21. maja 1983 ob 19. uri v Kulturnem domu v Trstu.

Naj ob tem povemo, da je v pripravljalnem odboru za poimenovanje šole sodelovalo tudi več mlajših domačinov, ki so skupno z učitelji izpeljali celotno akcijo. Po blagoslovitvi kipa se je tako začel spored, pri katerem so najprej sodelovali domači otroci, učenci osnovne šole, nekaj je bilo med temi tudi najmlajših iz otroškega vrta. Gojenci glasbene šole iz Sovodenj so na harmoniko izvedli nekaj skladb; otroci so peli pod vodstvom Marjanke Čevdek, med eno in drugo točko pa so vpletli tudi krajši recital iz Pregljevih del. Sledil je govor pesnika Vinka Beličiča, ki je podal nekaj osebnih spominov na Ivana Preglja, sicer pa opredelil mesto tega velikega mojstra pisane besede v slovenski literaturi. Govornik je nadalje poudaril važnost pretakanja kulturnih dobrin oziroma medsebojnega oplajanja, med matico in zamejstvom. Zaključil je z željo, da bi Preglja proslavljali in cenili, saj je eden izmed največjih sinov primorske zemlje.

Program se je nadaljeval z govori in pozdravi. Najprej je spregovoril župan iz Sovodenj Vid Primožič, potem didaktična ravnateljica Mirka Brajnik Saksidova in pokrajinska odbornica Marija Ferletič; sledil je poseg prvega didaktičnega ravnatelja Huberta Močnika. Otroci osnovne šole iz Nove Gorice so podarili nekaj knjig. Pozdrav je prinesel predsednik SKGZ za Goriško dr. Mirko Primožič, ki je šoli podaril sliko s portretom Ivana Preglja, delo goriškega mladega umetni-

ka Silvana Bevčarja; predsednik ZSKP iz Gorice Emil Valentinič pa je šoli poklonil prvo knjigo primorskega biografskega leksikona. Vrsto posegov je zaključila prof. Orožen z ljubljanske univerze, ki je sklenila svoj govor z željo, da bi iz te šole izšel pisatelj, kot je bil Ivan Pregelj. Akademija se je zaključila z nastopom mešanega pevskega zbora Rupa-Peč, ki ga je vodil Zdravko Klanjšček.

Ob poimenovanju repenske šole je bila izdana spominska brošura, v kateri so objavljeni prispevki, ki so jih napisali Lojzka Bratuž, Slavko Bratina in Marko Vuk.

POLJSKA PRED PAPEŽEVIM OBISKOM

Na Poljskem so sklenili odložiti 12. zasedanje centralnega komiteja partije na 31. maj. General Jaruzelski je bil napovedal sestanek plenuma še za april in nato za prvo polovico maja. Spremenili so tudi glavni predmet razprave. Prvotno so nameravali plenum posvetiti ideološkim vprašanjem, sedaj pa je razvidno, da se bodo ukvarjali z notranjim položajem, medtem ko bodo ideološko razpravo prenesli na drugi plenum, katerega bodo sklicali po papeževem obisku. Zdi se, da so plenum odložili zaradi notranjih sporov v poljski enotni delavski partiji glede uredničenja reform, ki jih je predlagal Jaruzelski.

Po torkovem sestanku v Rimu med papežem Janezom Pavlom II. in predstavnikoma poljske škofovske konference s primasom kardinalom Glempom na čelu, so tako v Vatikanu kot v Varšavi objavili spored papeževga obiska na Poljskem. Potekal bo od 16. do 23. junija.

Delovanje števerjanskega zbora

Cerkveni zbor iz Števerjana je preteklo nedeljo »nastopil« dvakrat: zjutraj je pel pri maši v cerkvi Pija X. pri pevmškem mostu, kjer je župnija za italijanske vernike; vendar pa je tamkajšnji župnik uvedel prakso, da je vsaj enkrat na leto v tej cerkvi tudi sv. maša v slovenskem jeziku. In tako je bilo preteklo nedeljo, ko je maševal g. Marjan Markežič, slovenske pesmi pa je pel zbor iz Števerjana.

Zbor je popoldne istega dne nastopil še v Novi Gorici v novi cerkvi Kristusa Odrešenika, kjer so priredili koncert velikonočnih pesmi. Pred začetkom koncerta je domači župnik g. Gašper Rudolf pozdravil številne vernike, ki so do kraja napolnili novogoriško cerkev. Zahvalil se je vsem pevcem in organistom, ki so se skrbno pripravili za to priložnost; posebej pa se jim je zahvalil za trud in požrtvovalnost, ki je značilna za cerkvene zbore, saj s svojim petjem pripomorejo, da so nedeljske službe božje lepše in privlačnejše. V novogoriški cerkvi je nastopilo več skupin iz ožjega območja Nove Gorice, en zbor pa je bil tudi iz zamejstva, to je bil števerjanski zbor. Najprej je nastopil in odpel tri pesmi otroški zbor iz Šempasa, zatem pa mešani zbor župnije Kristusa Odrešenika; ta zbor je komaj pred kratkim bil ustanovljen, vendar je treba reči, da je že pokazal dobro pripravo. Tretji je

pel zbor iz Števerjana, ki ga je vodil Herman Srebernič; sledil je nastop mešanega zbora iz Mirna in iz Brji; na koncu je zapel mešani zbor s Kapele, ki je zaključil svoj nastop z mogočno Haendlovo Alelujo. Vsi nastopajoči so bili deležni toplega aplavza in prisrčnega odobravanja velike množice. V bližnjih prostorih se je nadaljevalo srečanje vseh pevskih skupin, ki so se zadržale v prijateljskem vzdušju in ob lepi pesmi.

—o—

DAVČNE PRIJAVNICE TUDI V OKOLIŠKIH VASEH

Goriška občinska uprava je letos sklenila odpreti urade za pobiranje davčnih prijav tudi v nekaterih okoliških vaseh. Gre za Štandrež, kjer občani lahko izročijo prijave v občinski telovadnici in sicer ob torkih in četrtek od 17.30 do 19.30 in ob sobotah od 10. do 12.30. V Pevmi je urad odprt v poslopju osnovne šole, ob torkih in petkih od 18. do 20. ure. V Ločniku pa je pobiranje prijav na sedežu rajonskega sveta (ul. Camposanto 7), ob ponedeljkih in sredo od 17.30 do 19.30 in ob sobotah od 10. do 12.30. Jasno je, da se prijave lahko izročijo na goriški občini vsak dan od 9. do 12. ure, v zadnjih desetih dneh pa v zavodu Lenassi. Rok za izročitev prijav zapade 31. maja.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Jože Javoršek v Slovenskem klubu

Pretekli torek je znani pisatelj in kritik Jože Javoršek predaval v tržaškem Slovenskem klubu o »sporih in bojih v sodobni slovenski kulturi«. Javoršek je uvodoma postavil trditev, da je prvič v slovenski zgodovini prišlo do resničnega skladja med kulturnim snovanjem in družbenopolitičnim udejstvovanjem za časa narodno-osvobodilnega boja. V dokaz za to je predavatelj povedal, da so se med vojno slovenski kulturni ustvarjalci takorekoč plebiscitarno opredelili za Osvobodilno fronto, ki se je na kulturnem področju sicer odlikovala po širokogrudnem, nesektaškem posluhu za vse, kar pristno raste iz slovenskega človeka in za slovenskega človeka. Med izjemami je Javoršek omenil Tineta Debeljaka, Franceta Balantiča in Mirka Javornika, ki pa temu navkljub po njegovem ne zaslužijo, da bi jih kratkomalo imeli za narodne izdajalce, češ da je njihova politična opredelitev bila povsem »naključna«.

V nadaljevanju svojega predavanja se je Javoršek pomudil pri raznih trenutkih ali obdobjih slovenske povojne zgodovine, v katerih je komaj vzpostavljeno skladje med kulturo in politiko bilo v nevarnosti, da se razbije. Najprej je v tem smislu omenil obdobje stalinizma od leta 1945 do leta 1948, ko je politika takorekoč stregla po življenju svobodnemu kulturnemu ustvarjanju.

Prikazal je nato razne etape procesa destalinizacije in v tej zvezi poudaril važnost Krleževega ter na Slovenskem zlasti Vidmarjevega nastopa zoper politično manipulacijo kulture. Javoršek je v nadaljnjem podčrtal, da stalinistično sektaštvo ni edina nevarnost, ki je v povojnih letih motila skladnost kulturnega in družbenopolitičnega razvoja slovenskega naroda. Nevarna pojav, ki se je tokrat ugnedil na kulturnem torišču, je po njegovem bilo takoiimenovano »klikarstvo«, ki se je razpaslo v šestdesetih letih in katerega žarišče je bila predvsem revija »Perspektive«. Najnovejša in zaenkrat še nepremagana nevarnost pa je po Javorškovem mnenju nekakšen kulturni tok, ki se je po daljšem vrtin-

čenju okoli raznih revij zadnja leta zbral predvsem okoli mesečnika »Nova revija«. Gre za kulturni pojav, ki ga po predavateljevem mnenju bistveno opredeljuje odstopanje od slovenske samoniklosti v smer nekakšnega »tlačanskega udinjanja« zlasti nemški kulturi. Javoršek je v tej zvezi povedal, da ne gre samo za odstopanje na idejnem področju, ampak tudi na jezikovnem, kjer se zločesti vpliv omenjenega kulturnega toka odraža predvsem v vnašanju pravca tega »tevtonskega neobaročnega sloga« heidegerjanskega kova v slovenski jezik.

V svojem torkovem predavanju je Jože Javoršek seveda razgrnil tržaškemu poslušalstvu še celo vrsto svojih često polemičnih in vsekakor dokaj originalnih pogledov na razne aspekte sodobnega slovenskega kulturnega življenja kakor tudi na posamezne slovenske kulturne tvorce. Gre za stališča, ki jih bralec Javorškovih del vsaj delno že pozna. Javoršek jih med drugim podaja tudi v svoji najnovejši knjigi »Adamovo jabolko«, ki jo je prav te dni izdala celovška založba Drava in ki je pravzaprav dala Slovenskemu klubu povod, da je Javorška povabil v Trst. Prav v tej zvezi bi se morebiti kak udeleženec torkovega predavanja lahko vprašal, kako je mogoče, da je Javoršek v svojih izvajanjih omenjal kot največjo in edino resnično nevarnost za sodobno slovensko kulturo udinjanje nemštvu, ko pa v svoji najnovejši knjigi razburljivo opozarja na nevarnosti, ki slovenstvu grozijo iz drugih geografskih smeri. V »Adamovem jabolku« (str. 56-57) npr. lahko beremo, kako »iz dneva v dan moramo doživljati, da nas srka jo vase ali kako drugače potujčujejo bodisi Avstrijci bodisi Italijani. Ali naj v imenu bratstva in enotnosti pustimo, da nas bo vsrkala vase še Jugoslavija? Ali je za tako usodo padel v zadnji vojni vsak deseti Slovenec? Ali smo zato imeli svojo narodno osvobodilno vojsko in partizanske odrede Slovenije in se borili kot levi? Ne, ne, ne... Ne moremo in ne smemo se potujčevati ne na Koroškem ne v Italiji ne v Jugoslaviji.«

S TRŽAŠKEGA

IZLET SSK IZ DEVINA-NABREŽINE NA OHRID

■ nadaljevanje s 4. strani

di v Makedoniji: jasno kaže na prisotnost Rimljanov. Kosilo nas je čakalo v Kruševu, kamor smo prišli po lepi cesti mimo Pelagonije, najrodovitnejše ravnine v Makedoniji. Dobro okrepečani smo se skozi to najvišje mesto na Balkanu (1250 m) z avtobusom povzpeli na griček spominskega parka in veličastnega spomenika Ilidenski vstaji. Ob povratku nam je ostalo še nekaj časa, da smo si pred večerjo ogledali Ohrid »by night« z lepo promenado, kjer srečaš dejansko vse mesto. Še nekoliko zabave v hotelu ob že dobro nam znani glasbi, nekaj ur spanja za zadnji oddih, preden nas je letalo zgodaj zjutraj odpeljalo proti Ljubljani.

IZLET je bil, čeprav prenaporen, izredno zanimiv in dobro organiziran. Zahvala gre Kompas, ki s svojo izkušnjo in svojimi prijaznimi ter pripravljenimi vodiči stalno skrbi za odlično počutje gostov. Sekciji SSK iz Devina Nabrežine pa gre priznanje, da je dala zamejskim Slovencem možnost, da prvič, če se ne motimo, s tako veliko skupino obišče in vsaj bežno spozna skrajni rob sosedne Jugoslavije.

n k

VPRAŠANJE SPOŠTOVANJA ČLOVEČANSKIH PRAVIC

V Strassburgu se je začelo redno zasedanje Evropskega parlamenta. Ta bo moral zavzeti stališče tudi do vprašanja tepanja človečanskih pravic po svetu in hude krize, ki je zajela jeklarsko industrijo v državah Evropske skupnosti.

Kar zadeva vprašanje spoštovanja človečanskih pravic, je francoski poslanec Gerard Izrael, ki pripada golistični stranki, predložil resolucijo, ki zahteva, naj Evropska gospodarska skupnost odločneje posreduje v vseh mednarodnih forumih, da bi vse države spoštovale temeljne človečanske pravice.

Poslanci konservativne in krščansko-demokratske stranke pa so predložili resolucijo, ki med drugim ugotavlja, da je Sovjetska zveza odredila, naj 10.000 političnih jetnikov sodeluje pri gradnji sibirskega plinovoda, jetnikom pa ni poskrbele primernih bivališč ter zagotovila človeških delovnih pogojev. Resolucija hkrati zahteva, naj se pregledajo pogodbe, ki so bile sklenjene v zvezi z gradnjo plinovoda.

NOVA AVSTRIJSKA VLADA

Predsednik avstrijske republike Rudolf Kirchschlaeger je poveril mandat za sestavo nove vlade bivšemu podkanclerju in ministru za šolstvo Fredu Sinowatzu. Pred tem je vzel na znanje odstop Bruna Kreiskega s kanclerskega mesta. Sinowatz je povedal, da se pogajanja z liberalci ugodno razvijajo. Sestavil bo namreč koalicijsko vlado s to stranko, ker je socialistična stranka izgubila na zadnjih volitvah absolutno večino.

Nov razvoj tudi pri vprašanju kandidatur za predsedstvo parlamenta. Liberalci so sklenili kandidirati Gerulfa Stixa, potem ko se je kandidaturi odpovedal Friederich Peter. To je posledica obtožb, da je pripadal SS-ovcem med drugo svetovno vojno.

Počastitev spomina Štefana Kociančiča

Goriški muzej na gradu Kromberk je v petek, 13. t.m., počastil spomin primorskega rojaka Štefana Kociančiča (1818-1883), duhovnika, jezikoslovca, pisatelja in zgodovinarja. Letos poteka torej sto let od njegove smrti, zato se je muzej odločil, da z okroglo mizo in razstavo Kociančičevih del opozori na tega v širši javnosti premalo znanega učenjaka in narodnega buditelja. Po uvodnih pozdravilih je prebral referat o Kociančiču msgr. Ettore Fabbro, knjižničar Semeniške knjižnice v Gorici, kulturne ustanove, v kateri je v prejšnjem stoletju deloval tudi Kociančič. Sledil je poseg Branka Marušiča, ravnatelja Goriškega muzeja, navzoče je pozdravila še Marija Ferletič, pokrajinska odbornica za šolstvo in kulturo iz Gorice, ki je podčrtala pomen takih strokovnih srečanj za še boljše poznavanje in povezovanje obeh sosednjih kultur, slovenske in italijanske.

Oba referata sta nazorno približala lik velikega primorskega rojaka, ki je zlasti s svojim

zgodovinopisnim in jezikoslovnim delom preraštel okvire okolja, v katerem je živel. Kociančič je bil rojen v Vipavi, gimnazijske in teološke študije je opravil v Gorici, z znanstvenim delom se je začel ukvarjati še kot kaplan, leta 1846 pa je bil imenovan za profesorja sv. pisma in stare zaveze v Gorici. Obvladal je 16 jezikov, zelo dobro je poznal še nadaljnjih 15, prav njegovo znanje hebrejščine pa je odločilno pripomoglo k imenovanju za profesorja v goriškem bogoslovju. V tem jeziku si je dopisoval s priznanimi hebrejisti tistega časa, tako npr. z Luzzattom in Ascolijem. V hebrejščini je zlagal tudi pesmi apr. nadškofu Gollmayerju ob posvetitvi. Sestavljal je slovarje (sedaj jih čuva Semeniška knjižnica v Gorici), ki pa so žal ostali v rokopisu, npr. nemško - slovenski, ki obsega 1800 strani.

Posebej za slovensko zgodovino so važni njegovi zgodovinski opisi starejših goriških župnij, ki jih je objavljaval v latinščini v goriškem nad-

dalje na 8. strani ■

ŠPORT

Moška C-2 liga — Skupina za napredovanje

Vecchia pallavolo - Trst — Olympia - Terpin 3:1
(7:15, 15:11, 16:14, 15:10)

Olympia - Terpin: Cotič Marko in Stefan, Špacapan, Neubauer, Dornik, Černic, Zadnik, Terpin.

Zal je goriško moštvo po smoli izgubilo zadnjo tekmo letošnjega prvenstva, in to proti nepremočnemu moštvu Vecchia pallavolo iz Trsta. Goričani so sicer prikazali lepo igro, na žalost pa niso bili dovolj borbeni in učinkoviti. Medtem ko so prvi niz gladko osvojili, so pozneje začeli popuščati in so postajali čedalje bolj živčni, kar jih je pripeljalo do končnega poraza. Kljub temu je lahko bodisi moštvo kot društvo zadovoljno z letošnjo sezono, saj je Olympia - Terpin lani napredovala iz D-lige, letos pa se je kljub močni konkurenci uvrstila na odlično četrto mesto, kar pomeni, da je ekipa takoj za petami tistim šesterkam, ki se pripravljajo za prestop v višjo C-I ligo.

Ženska D-liga — Skupina za izpad

Olympia - Bertolini — Killjoy 3:0

Olympia - Bertolini: Primožič, Bertolini Klara in Marija, Košič, Perše, Mažgon, Tomšič, Olivo.

V nedeljo so olympijevke gladko odpravile tržaški Killjoy, to je ekipo, ki doslej še ni izgubila nobene tekme in ki je tokrat utrpela prvi poraz. S to zmago so Goričanke obdržale drugo mesto na lestvici in si zagotovile obstanek v D-ligi, kamor so prestopile lani. Goriška ekipa je tekmo začela slabo, saj so naša dekleta izgubljala prvi niz s 5:12, potem pa je nastal preobrat. Goričanke so kot prerrojene začele napadati in so stalno tolkle po nasprotnikovem polju. V tej tekmi, ki je bila na visoki ravni, so res prikazale pravo žensko odbojko. Z gotovostjo lahko trdimo, da je to srečanje, s katerim Olympijevke zaključujejo letošnje prvenstvo, bilo najlepše v sezoni 1982-83.

G. R.

Bo »Jadran« dosegel cilj?

Po osemmesečnem nastopanju v rednem delu prvenstva je Jadran končno le dosegel do zastavljenega cilja, in sicer do play off-ov, v katerih si odigrava prestop v B ligo. Prvenstvo samo je bilo letos razburljivo, polno presenečenj in hitrih sprememb na lestvici. Težko je zato reči, če so prve štiri uvrščene ekipe res najboljše, kajti lestvica bi se verjetno še dalje spreminjala, če bi igrali še nekaj kol. Vse ekipe so v bistvu doživljale med sezono trenutke dobre forme, katerim so sledili precejšnji vpadi, ki so se seveda odražali na razpredelnici. Tako je npr. Caveja iz Forlija, ki je bila najbolj konstantna ekipa, zašla v zadnjih kolih v krizo in ostala povsem nepričakovano izključena iz sedanjega boja za B ligo. Nedvomno se je tako dolgo prvenstvo poznalo tudi v Jadranovem taboru. Posebno mučen je bil za naše fante zaključni cikel tekem, v katerem bi omenili dolgi gostovanji v Toskani, v Vicenzi in v zadnjem kolu v Castelfranco, poleg nelahkega domačega nastopa proti pordenonskemu CIS-u. Brez najmanjšega premora je bil Jadran pred prvo tekmo v play off-u.

Kot verjetno že vsi vedo, je na tem srečanju doživel poraz. V Vicenzi je klonil proti tamkajšnjemu Americaninu s končnimi 14 točkami razlike, čeprav je bila igra stalno izenačena. Jadranu ni zadostoval torej doprinos svojega občinstva, ki je bilo sicer manj številno od domačega, toda nikakor ne manj glasno. Vicenza je bila vsemu temu kos, predvsem pa se je znala odlično zoperstaviti Jadranovi igri. Uspelo ji je obdržati tekmo na zaželenem nivoju in ritmu. V obrambi so domačini odlično skakali na odbite žoge in že s tem onemogočali Jadranu protinapad, kar je najučinkovitejšo orožje slovenske ekipe. Z druge strani pa so v napadu igrali zelo zrelo igro in sicer tako, ki spravi Jadran v precejšnje težave. V glavnem je igra slonela na zunanjih igralcih, ki igrajo zelo oddaljeni od ko-

ša, čeprav so precej visoki. Jadranovi conski 2 - 3 obrambi ni uspelo preprečiti, da bi domačini nemoteno metali na koš iz teh pozicij. Poleg dveh odličnih strelcev ima Vicenza še centra Bartolozzija, ki je vsekakor zmagal dvoboj z našimi visokimi košarkarji.

Jadran je bil v obrambi v težavah zaradi take taktične razporeditve domače peterke; v napadu pa je le redko kdaj vsilil svoj bliskoviti protinapad, ki bi lahko sam spraval Vicenzo na kolena.

Jadran si bo sedaj vse svoje karte zaigral na domačem igrišču. Tedaj bo moral predvsem nastopiti brez vsakršnih občutkov manjvrednosti, temveč trdno zaverovan v svoje moči, s katerimi lahko gladko odpravi Vicenzo. Izdatnejša zmaga v Trstu bi našim fantom gotovo dvignila moralo, tako da bi na odločilnem srečanju v Vicenzi lahko ponovili tekmo iz Trsta. Z druge strani pa bi visoka zmaga Jadrana slovensko ekipo lahko zavedla z lažnim prepričanjem v lastno premoč; povsem možno je namreč, da se bo Vicenza osredotočila izključno na tretje srečanje, ker se zaveda, da je zmaga v Trstu za katerekoli ekipo skoraj nemogoča.

Mitja Terčon

—0—

LIBIJSKE GROZNJE

Libija je zagrozila s prekinitvijo diplomatskih odnosov z Brazilijo, če se ne bo takoj rešilo vprašanje štirih libijskih letal, natovorjenih z orožjem, ki so ustavljena v Braziliji od 16. aprila. Brazilske oblasti so pred dnevi sporočile, da bodo poveljniki libijskih letal morali zaprositi za novo pooblastilo, če bodo hoteli zapustiti brazilska tla. Orožje pa nameravajo Brazilci vrniti Libiji ločeno. Orožje je bilo namenjeno Nikaragui. V Libijo se bo baje vrnilo z ladjo.

Važen dokument beneških Slovencev

Danes začnemo objavljati dokument, ki so ga slovenska kulturna društva iz Benečije izročila Nadiški gorski skupnosti na posvetu, ki je bil v torek, 10. t.m. Dokument vsebuje pripombe omenjenih društev k načrtu za nadaljnji družbeno-gospodarski razvoj, ki ga je pripravila gorska skupnost.

Ured.

1 — Premisa

Z zadovoljstvom ugotavljamo, da je uprava gorske skupnosti formalno priznala obstoj slovenske manjšine na območju tega kompenzorija in predstavniško vlogo organizacij, ki jih je poklicala na posvetovanje na temelju določil deželne zakona št. 29/73 in naknadnih določil (čl. 7 - 16).

Soglašamo v bistvu z opravljeno analizo glede položaja emarginiranosti in nerazvitosti, v katerem se nahaja kompenzorij, kakor tudi z diagnozo »razkroja družbeno-gospodarske strukture«, čeprav pogrešamo sklicevanje na jasno določeno etnično in jezikovno identiteto prebivalstva, saj je ta podatek bistven, če hočemo načrtovati in uresničiti razvoj, ki naj ne bo vsiljen od zunaj, temveč naj temelji na krajevni stvarnosti in na vseh njenih značilnostih.

Poleg tega ugotavljamo, da je analiza, ki jo je opravila gorska skupnost, povsem v skladu z izsledki, do katerih so prišle strokovne ustanove manjšine v teh zadnjih letih, glede hude degradiranosti teritorija in človeške komponente, ki na tem teritoriju živi.

2 — Analiza

Zaradi boljšega razumevanja problematike prinašamo v ilustracijo nekaj odlomkov iz dokumenta »Načrtovalne smernice«:

- »Zavzetost javnih organizmov, da se premosti marginalnost določenih delov teritorija, je povsem sprejeto dejstvo, ki sloni na načelih enakosti in nevtralnosti, temeljih same demokratične organizacije: gre namreč za priznanje, ki smo ga dolžni tistim področjem, ki so vsekakor prispevali k skupnosti, potrebno je le izenačiti njihove potrebe z ravnijo osrednjih področij, priznati te potrebe kot pravične in jim najti ustrezne odgovore, ne glede na stroške in težave«.
- »Družbeno - gospodarska struktura, ki jo sicer označujejo tudi pomembne različnosti, sloni v bistvu na tržnem gospodarstvu, ki je sad industrializacijskega procesa v deželi; ta

proces je tudi najboljšim področjem Nadiških dolin dopustil zgolj periferno vlogo, vlogo suburbanih stanovanjskih področij, ki se v preostali kontekst deželne teritorija vključuje le enosmerno«.

- »Kompenzorij je tako postal tradicionalno "skladišče delovne sile", ki jo z lahkoto izkoriščajo razvojni poli v ravnini«...

...Medtem ko torej ravninski poli predstavljajo center, so gorska področja periferija, ki ima predvsem stanovanjsko funkcijo, kar pa ne prinaša organske povezave med elementoma, ki paritetno sodelujeta pri istem procesu«.

...»Nujno je, da področja, s katerih se zgolj črpa delovna sila, ne morejo biti kvalificirana niti bivanjsko niti v splošnejšem družbeno - gospodarskem pogledu«...

...»V praksi ni sodelovanja kompenzorija pri tistem procesu, ki je v teku v vzhodnem delu dežele; kompenzorij se vanj vključuje kot instrumentalni element na isti način, kot so se v preteklosti vzpostavljali odnosi med emigranti in kraji, kamor so se ti izseljevali; zato se dogaja, da prebivalstvo Nadiških dolin ne more vplivati na stvarnost, katere del je, ne v gospodarskem ne v družbenem pogledu, pa tudi ne politično, in tako plača z emigracijo tudi v sistemu demokracije.«...

...»Vse to nas privede do tega, da se moramo spoprijeti s problemom vzporejanja dolinskega dela z drugimi področji deželne teri-

Počastitev spomina...

■ nadaljevanje s 7. strani

škofijskem glasilu Folium Periodicum. Od zgodovinskih spisov so vredni posebne omembe prikaz Marijine božje poti Marija Cel nad Kanalom, zgodovinski oris goriškega centralnega semenišča in goriške nadškofije. O svoji ožji domovini je poročal tudi v zagrebškem Arhivu za povestnico jugoslavensku, ki ga je izdajal Kakuljevič. Nešteti so Kociančičevi prevodi, prav tako knjige poučne in nabožne narave, npr. Povestice za prvo začetno šolo, ki so izšle v Trstu 1846, in molitvenik z naslovom Vodnik pobožnega kristjana, ki je izšel v Celovcu leto prej.

Vso naštetu bogato publicistično in znanstveno dejavnost Štefana Kociančiča nam nazorno približa razstava njegovih knjižnih del, ki je bila odprta v prostorih Goriškega muzeja. Ob pogledu na stare knjige in časopise se zdi kar neverjetno, kaj vse je zmožni ustvariti v svojem življenju, zato gotovo ni pretirana sodba, zapisana v 8. snopiču Primorskega slovenskega biografskega leksikona, da ga »lahko prištevamo med največje genije, kar jih je imel slovenski narod«. Goriški muzej je v preteklosti, leta 1968 ob 150-letnici rojstva, že počastil Kociančiča, ko je na procelje vipavske osnovne šole dal ponovno vzdati spominsko ploščo, ki je bila od tam umaknjena v času fašizma. Izvedeli smo, da se bodo jeseni spomnili Kociančiča tudi v Gorici s posebnim simpozijem, ki ga bo priredil tamkajšnji Inštitut za socialno in cerkveno zgodovino.

SLOVENSKA SKUPNOST priredi

v nedeljo, 22. maja ob 17. uri na
strelišču na Opčinah

PROSLAVO 40-LETNICE PADCA FAŠIZMA

Vljudno vabljeni!

Po arheološki razstavi v tržaškem Kulturnem domu

PREJELI SMO:

Novi list je poročal (21. apr. 83, str. 3) na kratko o arheološki razstavi, ki jo je priredil piranski Pomorski muzej pod naslovom »Predloka v zgodnjem srednjem veku«. Poročilo poskuša dati vsaj osnovne podatke ob razstavi, vendar je v nekaterih pogledih nepopolno ali celo (nehote) zavaja pazljivega bralca. Mislim, da sem upravičen dodati nekoliko besed k poročilu, saj sem sodeloval dolga leta pri izkopavanjih, nato pri pripravah na razstavo in končno, celoten arheološki material pripada Pokrajinskemu muzeju v Kopru, kjer bo tudi nekaj predmetov razstavljenih v stalni zbirki.

Vaše poročilo omenja staroslovensko grobišče 7. do 11. stoletja. Vsekakor je etnična oznaka pomanjkljiva, saj grobovi 6. do 8. stoletja pripadajo staroselskemu prebivalstvu, to je avtohtonemu prebivalstvu romanskega porekla. Na tem istem grobišču, tako da starejši grobovi domačega prebivalstva niso bili uničeni, so nadaljevali s pokopavanjem v 9., 10. in 11. stoletju (in seveda do sedaj!), vendar po značilnih delih nočnje (predvsem uhanih in obsenčnikih) ugotavljamo, da je prišlo do etnične spremembe. Prostor so poselili stari Slovani, kar po arheološkem materialu, ki smo ga videli, lahko brez težav trdimo, čeprav antropološke raziskave še niso bile opravljene. Največ povezav vidimo za sedaj s karantansko-ketlaškimi kulturnim prostorom severno od Save, to je z ozemljem, ki so ga naselili »alpski« Slovani. Vidne so tudi povezave z Dalmacijo in Panonijo. Kot vidimo, smo daleč od naseljitvenega jedra in enostavno nam v prostoru med Vipavsko dolino in Furlanijo ter Predloko manjka zgodnjelovanskih, bodi tudi »staroslovenskih«, naselij in grobišč. O problemu starejše slovanske naselitve okoli Trsta je pred kratkim spregovoril S. Flego (Primorski dnevnik 24.3.83, str. 4). Raziskave zgodnjega srednje-

ga veka so prav na Tržaškem zaradi težkih mednacionalnih odnosov v polpretekli dobi zastale in tako, kot pravi Flego, lahko staroslovensko prisotnost, oziroma najdišča, kjer bi jo dokazali, le slutimo. Da ne bo pomote, nihče ne dvomi v prisotnost Slovanov - Slovencev - na Tržaškem v zgodnjem srednjem veku, pač pa do sedaj materialnih dokazov zanjo nimamo. Nujno je, da poleg zgodovinskih virov in ledinskih imen poiščemo tudi grobišča in naselja tega obdobja. Vendar danes ne gre več le za dokaz o prisotnosti: po odkritjih v Predloki je za širše področje Trsta z okolico (in v to okolico spada tudi Predloka!) že čas, da ugotovimo tokove naselitve in časovno zaporedje, vplive obalnih mest in vplive novodošlih Slovanov na ta mesta. Ali je bila naselitev starih Slovanov na Tržaško časovno prav tako povezana s frankovsko zasedbo, to je s prehodom 8. v 9. stoletje, kot kažejo najdbe v Predloki? Ali je prišlo do pospešenega naseljevanja po madžarskem vpadu v Panonijo ob koncu 10. stoletja? Na taka vprašanja skušajo načrtno odgovoriti arheologi v Furlaniji ob sodelovanju kolegov iz Ljubljane. Na razstavi v Trstu, iz nejasnih razlogov, niso bila prikazana na veliki stenski karti grobišča 6. do 11. stoletja iz Furlanije, ki zaokrožajo podobo naseljitvenega prostora in še bolj kličejo po dopolnitvah na Tržaškem.

Tako sem, upam, dopolnil vaše poročilo in morda, tako kot razstava sama, spodbudil k organiziranemu naporu za raziskovanje zgodnjega srednjega veka na Tržaškem. Tedaj tudi razprava o besedi »staroslovenski« ali »staroslovanski« ne bo več akademska, pač pa oprta na stvarno poznavanje arheološkega materiala na samem področju Trsta.

Matej Zupančič

(Koper)

torija in vzpostaviti z njimi nov enakopraven odnos, ki naj sloni na polifunkcionalnih relacijah, kar predpostavlja zlasti politično sposobnost mišljenja in dejanja».

- d) »To pomeni gospodarsko odvisnost od tistih zunanjih področij, kamor se steka delovna sila. Ta odvisnost se ne more razrešiti niti na sindikalni in politični ravni«.
- e) »Trenutno ti odnosi povzročajo neravnovesje med posameznimi komponentami ter emarginiranost in objektivne težave na gorskih področjih, skrajno odvisnost od zunanjih področij v dolinah, neupravičeno (in zato slabo izkoriščeno) privilegiranost zunanjih polov, nemoč institucij, ki sicer poznajo težak položaj in ga obžalujejo, a niso zmogle združiti organskih naporov, temveč so svoje posege razpršile v poskuse, ki vsekakor kažejo na dobro voljo, a niso uspele trdneje spremeniti težnje, bodisi zato, ker niso bili del širšega načrta (in so torej odpadle povezave, stranski učinki ipd.), bodisi zaradi njihove objektivne nezadostnosti«.

Na ravni analize pa ne izstopa ugotovitev o odgovornostih za degradacijo teritorija ter o poskusih, ki so bili morebiti storjeni, da bi se ta dramatična involucija zavrla.

Da osvežimo spomin, naj le opozorimo, da je zgodovina Beneške Slovenije le dolga vrsta prisil, ki so bile usmerjene v ošibitev in celo v izničenje te skupnosti. Tudi v zadnjem času (v zad-

njih 20 letih) igrajo programske smernice vlogo načrtovalca uničenja skupnosti, ne da bi kdajkoli prišla na dan perspektiva preroda in nadaljnega razvoja. Naj kot dokumente, ki kažejo na to usmerjenost, citiramo »Raziskavo za kompenzacijski načrt Julijskih Predalp«, ki jo je izdelala Furlanska ustanova za gorsko gospodarstvo, »Deželni urbanistični načrt« in »Deželni razvojni načrt« deželnega odbora.

Se posebej zadnja dva dokumenta v bistvu odrekata tudi teoretično možnost drugačne lokacije proizvodnih faktorjev in torej dejansko zanikata v načelih izražen namen, naj bi povzročila razvojne procese, ki bi bili drugačni od obstoječih. V teh dokumentih ne manjka zaščitnih norm, a gre za zaščito okolja na škodo prebivalstva, za zaščito okolja v perspektivi dokončne kolonizacije naše zemlje, ki naj služi zgolj industrijskemu delu dežele, da si za svoje vikende zagotovi zeleno področje, naravni park.

Usmerjenost, ki jo nakazuje Deželni urbanistični načrt, onemogoča kakršenkoli poskus vzpostavljanja ravnovesja med razvitimi in emarginiranimi področji in zanika predvideno ovrednotenje slovenske manjšine v okviru odkritja mednarodne vloge in funkcije mostu, ki naj bi jo imela dežela in še posebej naše ozemlje.

Se en dokument z vso jasnostjo izraža voljo, da se naši skupnosti ne dovoli, da bi našla zakonodajne instrumente za obrambo svojega obstoja. Dokument, na katerega se sklicujemo, je iz leta 1956, torej iz časa, ko je bilo mogoče še

vse, ko bi naš vodilni razred le pokazal nekaj dostojanstva.

Specifična pozornost za posebno nerazvita področja na severu države je dejansko dozorela že pred časom v zvezi s problemom nerazvitosti alpskega loka in gorskih področij sploh ter je privedla celo do posebnega zakona, ki teritorialno definira »posebno nerazvita« področja. Na predlog ministrskega odbora za Jug in za nerazvita področja v osrednjem in severnem delu države je C.I.P.E. (medministrski odbor za gospodarsko načrtovanje) izdelal seznam teh področij ter navedel 65 področij, ki se brez neposrednega posega države ne bi mogla primerno razvijati in katerih prebivalstvo je imelo nizek življenjski standard tako individualno (osebni dohodek) kot kolektivno (infrastrukture in družbene storitve).

Kar zadeva podrobneje osrednje in severne predele, vključuje zakon št. 614 z dne 22. julija 1956 med »posebno nerazvita« področja tudi dva predela Videmske pokrajine: predel ob spodnjem toku Tilmenta s 14 občinami ter predel ob vznožju gora in okrog Vidma s 34 občinami. Vsak pozoren opazovalec pokrajinske stvarnosti bi pričakoval, da bo med temi 34 posebno nerazvitimi občinami našel tudi občine Beneške Slovenije. Toda ne. Zakon potrjuje, da se bo razvoj moral uresničiti drugje: v Čedadu, Buttriu, Manzanu, Cornu di Rosazzo, San Giovanni al Natisone, Remanzuccu, Moimaccu, Premariaccu.

(Dalje)